

2680

Svart hund.

Svart hund.

En kväll skulle Silla Petter
Johan köra hem från staden. Då mötte han vid Kyrkön
en svart hund med glödande ögon, som det stod eld ur
munne»på. Det var knappt han fick förbi sin häst.

Pysslingar.

En kväll, när Silla Petter
Johan skulle köra hem från en stadsresa och kom till
Bru'alien, fick han se två pysslingar i röda toppluvor.
De stodo en på var sin sida om vägen. De voro två alnar
höga och såg ut, som om de hade varit en here och en
gräbba. De voro klädda som folk var förr.

Det var med stor svårighet han
kunde få sina hästar förbi dem.

Pysslingar.

Island
Annerstad
sept. år 1930
a B. Föreläsning

RIKSBOKFÖRHANDLINGAR
SAMMENHANG

23

2680

Nyman och djävulen.

Nyman och djävu-
len.

I en gård i Annerstad hade bott
en fru, som var i förbund med djävulen. Min farmor har
talat om detta för mig.

En kväll kom där en fin, svart-
klädd herre till gården, och gick upp på rummet, där
frun bodde. Ingen av tjänarna vågade gå in på rummet,
men de gingo utanför och lyssnade. Då hörde de, att det

Smulans

dansades där inne, och det höll på över en timme.

Då tyckte tjänarna, att det gick för långt, och

de togo en skjuts och foro efter prästen Nyman.

Då han kom till gården, gick han in i rummet. Då

hörde^{de} där utanför, att han bjöd den där herrn stanna

genom någon läsning, men då var frun redan död. Hen-

nes skor voro alldeles uppslitna och likaså skinnet

på fotsulorna, och det var blodspår i hela rummet.

Då befallde Nyman djävulen ge sig ut från rummet

genom ett hål i fönsterblyet, som Nyman stack med

en synål. Dävulen bad och förbannade, men det hjälpte

inte, utan Nyman läste och läste. Då gjorde djävulen

sig så liten, att han kunde krypa ut, men hela huset

skakade.

Ännu i dag syns hålet i fönsterblyet och blodfläckar på golvet, trots att detta blivit hyvlat. Detta sista har en korpral berättat för mig, när jag låg mobiliserad 1915. Han var från Anner-

UNIVERSITETSBIBLIOTEK
FÖR MINNESARKIV

2680

frilad

STAD I SUNNERBO
HÄRAD

55

stad i Sunnerbo härad.

2680

LÖRAN LÖRAN LÖRAN
FÖR LÖRAN LÖRAN LÖRAN

2680

Tomten.

En tiggubbe låg i ett fähus
en natt. Då vaknade han vid att det frampå natten
kom in en liten tomte. Han gick omkring bland korna
och strök dem och pysslade om dem och samlade upp
halm och strödde, där det behövdes. Då kunde inte
gubben tåla längre utan sa: "Va' lön får du av hus-
bonden för det du går här?" Då svarade tomtten: "Inget
annat än de ska bli hos oss, när de bli dö'a!"

Amil
Kinnemark
Mumndryd
1930

Appt. B. Söderberg
Br. Gust. Håkman
J. 1884 i Mumndryd

2680

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Näcken.

Näcken.

Det var omkring år 1900. Det var en gumma i Tröjemåla, Stuta Johannes Eva, som var ute sent en kväll. Då fick hon se ett bloss röra sig ute på den stora myren. Det gick söderut. Då förstod hon, att det var näcken, som flyttade från Gubbagylet och ner till Kringlegylet. Där har han hållit sig allt sedan dess. Hennas here har sen vid ett tillfälle hört honom spela vid Kringlegyl.

Småland
Kämevald
Almundbygd
1930

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV
1930
Baron Gustaf Håkanson 2680
Född 1884 i Almundbygd

Vården.

Vård.

Sisse Jösse's mor var hos handla-
ren i Spjutaretorp och skulle köpa sill. När denne då
gick ner i källaren och skulle hämta sillen, såg hon en
likadan karl, som var precis likadant klädd som han, gå
efter honom ner i källaren. Det var vården. Någon månad
efteråt, var också handlaren död.

Klok botar en sinnesrubbad.

Klok botar en
sinnesrubbad.

Sjökapten Åström hade slagit sig
ner som handlare i Ryd. Han hade varit gift tre gånger.
Hans första hustru skulle enligt ^{var} honom själv ha dött i
gula febern, men besättningen berättade, att han skulle
ha sänkt henne i havet, innan hon var död. För detta fick
han samvetsqual och blev sinnesrubbad. En natt blev han
så sjuk, att drängen måste hämta Harald i Långasjömåla.
Denne följde med, och de kommo till Kapten Åström på

natten. Harald och Åström låste in sig på Åströms
rum, och där voro de och samtalade hela natten. Från
den dagen blev Åström avsevärt lugnare.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

10

2680

Bondgubben som satt i kyrktornet
för att be om förlåtelse.

Bondgubben som
satt i kyrktor-
net för att be
om förlåtelse.

Min gamla farmor och min svärfar
har talat om det, så det är en sann historia.

Det var en bonde från Bjeller-
hult, som levde någon gång i mitten av 1800-talet.

Han hade varit vållande till en kvinnas död. Hon ha-
de råkat i olycka genom honom och sen dött i barnsäng,

och han fick ingen ro för henne. Han vände sig då till en klok, som skulle hjälpa honom. Denne sa', att han skulle sitta uppe i kyrktornet en natt, just där klockorna sitter. Det var en stegen upp till klockorna och ovanför den skulle han sitta. Han skulle bara ta bort den översta pinnen, så inte trollen fick någon makt med honom. Då han satt där, blev tornet så ljust, så han kunde se, hur det myllrade av dö'ingar nedanför honom, och bland dem var den döda flickan. Hon kom så nära honom, men hon kunde inte räcka honom. Han bad henne då om förlåtelse och för att förvilla de andra, kastade han ner en näsduk bland dem, och denna plockade de sönder i så små bitar, att hönsen kunde äta dem.

Från den dagen fick han emellertid ro om nätterna.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

2680

Klok-Anna i Pjätteryd.

Klok-Anna i
Pjätteryd.

Detta har min farmor berättat.

Hon var född 1820 och var Nymanian. Nyman kallade i
sina predikningar Klok-Anna för "den förbannade Pjät-
terydshäxan", så farmor litade inte just på henne.

Farmor hade ett par kor, som
mjölkade mycket dåligt, och som det var nästan omöj-

ligt att få smör av. Trots att hon var Nymanian tänkte farmor söka Klok-Anna för sina kor. Hon gick den nästan sex mil långa vägen till Pjätteryd. Innan farmor hann om-tala sitt ärende, sa Klok-Anna: "Du har gått lång väg för att söka mig. Du har ett par kor, som är skämda. Du får inget smör av dem. Men du lär inte ha någon nytta av, att du gått hit, för ^(du) tror inte på mig, därför att du gått och hört Nyman. Men här ska du få denna lilla knuta, som du ska lägga i flöten, när du kärnar!" Hon fick en liten linneknuta med sig hem. Då hon frågade, vad det kostade, sa hon: "Jag ska ha tre daler!"

När farmor kärnade med linneknutan, blev det inte smör, men då hennes pojkar gjorde det, blev det smör.

En karl hade mist sin häst. Han trodde, att den blivit stulen, och tänkte söka Anna. När han då kom fram till Pjätteryd, var det redan mörkt varför han gick ut i höet i la'gården och la sig att sova. Innan han somnade läste han sin aftonbön. Vid midnatt vaknade han vid att gumman var ute och ringde i en koskälla för att tillkalla hin. Efter en längre stund hörde mannen en susning i luften och någonting, som slog ned på marken. Gumman sa: "Varför har du dröjt så länge? Jag har kallat på dig en lång stund!" Då svarades det: "Jag har haft mycket att göra. Jag har vatt vid ett supgille, där det spelades kort och vid slagsmål och tjuverier, så jag kunde inte komma förr!" Gumman frågade då: "Kommer det

någon till mig i morron bittida?" Den andre svarade:

"Det ligger en man ute i höet, som har blivit av med sin häst. Han tror, att den är stulen, men den ligger i en grop på hans egna ägor!" Gumman blev ängslig och sade: "Kanske han hör, vad vi säger, så han kan bringa mig olycka, så gack därför opp och riv ihjäl honom med detsamma!" På detta svarade Hin: "Det har jag inte makt till att göra, därför att han gjorde si aftonbön så troget i går kväll!" Och så hörde mannen en susning i luften och allt blev tyst.

På morgonen gick han aldrig in till gumman, utan gick raka vägen till sitt hem och skaffade folk och drog upp hästen.

2680

17.
LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

2680

Svartkonstbok.

Svartkonstbok.

Magnus son Karl på Krontorpet kunde mer än hans far. Han skulle äga sin fars och farfars svartkonstbok. Han var slaktare och köpte utgamla slaktdjur, men så fort de kommit i hans händer, blevo de som unga igen, och han kunde ha dem till tunga stenkörslor.

Han brukade alltid få köra för Doktor Kindblom i Ryd, när denne skulle ut på sjukre-

sor, eftersom han hade så skarpsprungna hästar. Men så körde han så fort, att doktorn inte tordes åka med honom mer.

2680

Men så en gång blev det en gumma sjuk i Långasjömåla, och Kalle for för att hämta doktorn. Men denne vägrade åka med honom. Han sade: "Han kör, så det är livsfarligt att åka med honom. Jag tar hotellskjuts i stället", och detta gjorde han.

Men Kalle gick länge och spankulerade nere i Ryd, innan han reste hem. Då han kom till kyrkliderna, satt doktors skjuts fast där och kunde inte komma vidare. Men Kalle stannade inte utan for förbi. Då han varit hemma en stund, förbarmade han sig dock över dem och gick upp och löste dem, så doktorn kom iväg igen.

En gång hade han varit i Älmhult och då hade han en till att åka med sig. När de hade kört en bit, sade han till honom: "Du har ju tappat

fiskabunten, du hade i bakvagnen! Ja, han vände sig om och såg , att ingen fisk var kvar. Men Kalle sa inget, han körde bara vidare. Efter en stund var fiskabunten där igen.

2680

En gång körde han med tre hjul.

De sågo då, att en liten gubbe sprang och höll upp axeln.

Han hade bundit ett människo-
ben vid en ålarev, som han hade utsatt i Huvudsjön.
Han var på hemväg i sällskap med en annan karl sent
en kväll och kom i närheten av sjön. Då kom det som
ett starkt luftdrag, som kastade Kalle alldeles av
vägen, så att han höll på att blåsa ner i sjön.
Det berodde på, att han hade råkat dra av den bit av
ålareven, som benet var fäst vid.

Karl Johan Bentsson i Torstens-
måla hade varit på Kronotorpet och supit. Då sa Karl-
Johan: "De sier, du kan trolla. Kan du bevisa dä, så

jag får si nå'nting!"

Efter en stund skulle Karl-Johan gå ut i naturbehov, men när han då skulle gå in igen, så var där så fullt av smågubbar runt omkring och jämte honom, "så jag tydde inte gå in igen, utan jag fick skrika på Kalle, att han skulle komma ut och hjälpa mig. Och då han kom ut, läste han några ord och då försvann de." *Sa han.*

De tror i allmänhet, att sådana dät) trollkarlar ska få ett hastigt slut, och det fick Kalle också. Han blev nervös mot slutet av sitt liv och vände sig till Doktor Kindblom och fick medicin av honom. Men han drack ur hela flaskan på en gång och tömde en liter konjak efteråt. Sen somnade han in för alltid.

Fia, hans hustru, försökte en gång bränna upp boken, då Kalle var ute på arbete på en mosse. Hon slängde in den i bakugnen, men den for

20.
20

UNIVERSITETS
BOKSTAMPEN

2680

21.
21
bara ut igen i köket. Då anade Kalle oråd och skyndade sig hem. Då han fick se, vad hustrun gjorde skrek han: "Vad tar du dig till, käring!" Då låg boken alldeles hel på golvet, så Kalle kunde ta den till vara.

2680
Den söndagen Kalle skulle begravas, var det bland begravningsgästerna en svartklädd, alldeles främmande herre, som ingen enda kände igen. Han sa ingenting utan bara gick där fram och tillbaka. Men vid jordfästningen försvann han spårlöst, och ingen vet, vart han tog vägen.

Spökeri.

Spökeri.

in file

När Veka-Petter bodde vid Ha-

ralda Magnus en vinter och gjorde korgar tillsammans
med en annan korgmakare, sutto de en kväll och söpo
och spelade kort. Rätt som de sutto, öppnades dörren
av sig själv och det kom in två svartklädda, fina her-
rar i rummet. De sa' inte ett ord utan satte sig bara
vid ett bord. Så drog den ene upp en kortlek, så det

alldeles sprakade gnistor om dem. Då Veka-Petter och hans kamrat sågo det, blevo de rädda och sprungo ut. Efter en stund gick de och kikade in genom fönstret. Då syntes det ingenting i stugan, och de gingo då in och kröpo i säng för att sova. Men det blev ingenting av med det, för uppe på loftet fördes ett hiskligt väsen hela natten. Morgonen därpå gick Veka-Petter ner till Kalle på Krontorpet och talade om föregående kvälls händelser. Då sa' Kalle bara: "Jag ska' gå upp och se om'et!" Han gick upp på vinden och var där både länge och väl, men vad han hade för sig där, fick ingen veta. Från den dagen hördes emellertid inget buller mer i huset, så länge Veka-Petter bodde där.

2680

2680

Trolleri.

Trolleri.

Harald & Magnus hade varit i Löns-
boda och köpt ett slaktdjur. På hemvägen blev han in-
bjuden i Tosthult på en sup. Då snodde han bara töm-
marna över hörnen på kon, och där stod hon hela natten
utan att flytta sig det minsta.

2680

Trolla med grisar.

Trolla med gri-
sar.

Bök-Olan i Krampamåla hade en
gris, som dog, och han misstänkte Ryttare-Karl Magnus
för att ha satt på den något trolltyg. Han släpade
därför in den döda grisen på Karl Magnus' ägor och
grävde ned den där. Efter en tid dog en grisaso för
Karl Magnus.

2680

Återställa stulet gods.

Återställa stu-
let gods.

Harälds Håken bodde i Långhult.

Han hade en gång blivit av med sin bössa, och han trodde, att den hade blivit stulen, men i själva verket hade den kommit ner bland sängkläderna i hans egen säng. För att få igen den sökte han så sin brorson Kalle på Krontorpet och sin bror Magnus, som kunde återställa stulet gods. De gjorde några konster, som skulle drab-

ba Håkens dräng, som misstänktes för stölden, men
i stället blev det Håken, som fick ont av det. Han
kastades upp och ner i sin säng hela natten, och
till sist hittade han bössan.

2680

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

2680

Försvunnen skatt.

Försvunnen skatt.

I närheten av Hönshylte finns en liten göl Kittla Korra(kärrhål). En gång i forntiden har där blivit nedsänkt en kittel full med guld. Många ha försökt taga den upp ur djupet, men alla ha misslyckats. En gång var det nära, att det hade lyckats. Två män hade tigande och fastande före soluppgången fått tag i kitteln och fått honom så nära vattenytan, att de sågo guldet blänka.

Men då kunde den ene inte tiga längre utan sade:

"Nu ha vi 'an! Men genast sjönk kitteln igen.

2680

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

2680

a

Fästamlandet.

Fästamlandet.

a

Fästamlandet kallas den del
av Almundsryd, som ligger på andra sidan om Mörrums-
ån. Där äro ägovidderna så små, att när en ko där släp-
pes ut på bete, kan hon inte vända sig i hagen utan
måste gå baklänges hem.

2680

Ord till signalen "tropp" från Kronobergs hed.

Från år 1905.

Ord till sig
nalen "tropp"
från Krono-
bergs hed.

Skynda dig opp i bara särken

Skynda dig opp och tänd på ljus

Här ser du den, som lindrar värken.

Här ser du den, som tar din mus.

Sagesman:

Gustaf Håkansson,
Torstensmåla.

Småland

Allbo härad

Allmundsryds socken

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

2680

Ordspråk och talesätt.

Uppptecknat av

Bengt Söderberg.

Sommaren 1929.

Ordpråk.

1. Rikemans dotter och fattig-
mans skjut komma liden i
bråk. (Den rika dottern blir
lätt bortgift och den fattige får
lidigt bräja använda sina skutar)

2. Gull och gröna Lila, gifter
bort många svarta Lila. (Gull
och gröna Lila gifter bort
många svarta pojkar)

Ordpråk.

3. Morgnqlaus och kvällen-
laus varar sällan de kräller.

34

34

4. En ska roa sig men en får
de bli väl annat å.

2680

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

5. En ska pota sin lilla så
blir en inte heiken av de rike.

6. Herakärlek hänger på ska
när de blåser, så blåser
han å.

7. En ska sky släkt och
rompekriatur. (Man ska und-
vika släkt och fän.)

8. Han lämnar de liss den som
lämnade se julafkan.

(Den kom Lids Uog, som hängde
sig julaften. Ordspråket hälsar
sig från den händelsen, att en
person, hne'a-Bengten, i Uro-
hult hängde sig på julaften.)

35

35

2680

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

9. Di som ä i Ujå'en di
vill ås 'au, å di som ä ås
'au, di vill i au. (De som äro
i Ujå'en de vill ut och de
som äro utåfån vill i den. f. au.
vänder särskilt med hänsyn till
på äktenskap.)

10. Uå man få kenne, får han
annat sene. (Uår man får
kenna, får han annat
sene.)

11. I skumme är alla beator
grå.

26.

36

12. Arbeta och prätta, det skall
hjälpa. + Det betyder att
arbete och prätt kuvas sin-
liga begär).

2680

UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

13. Här lott varmet å, så
å de bra vock se å släcka
en brau må. (En plöjes
utseende är av underordnad
betydelse).

14. När vaten går på grunn
då blir sängen lunn (=vår
vaten tar slut, då blir det
blevt med sängen).

15. För hade de mat, men
nu har de stat. (= stat.
krätter brokalsen)

29.
37

16. Här en se' inte māt,
så slickar en se' inte
fet. (Det tōnar sig inte att
vara småsnål).

2680

LUND-UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

17. En ska inte va' en
hund för ett ben. (Man
ska inte vara hänsynlös och
småaktig mot andra människor)

18. Så ä' bätter å ge en
hunn ett ben, än slöss
māt' an. (Det ä' bättra än ge
en hund ett ben än slöss med
honon)

19. Stora or' och feta pläck
fastnar inte i halsen på
skakare.

38.
38

LUND UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV 2680

20. Den som vill ha rårens
sking, han får betalat före
eller senare (= Den som vill ha
rårens skinn han får betala
det för eller senare).

21. En lörr fiskare och en
mätter skytte, de ha inte
långt vatt. (En lörr fiskare
och en mätter skytte, de ha
inte varit långt borta)

22. En svartar höllare
å en viker snu, då passa
inte de! (En svart höllare

och en vit suad, det passar
inte).

39.
39

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

23. Snörj vapnen, så får
han lätt, munta domaren,
så får du rätt.

2680

24. Klockan, prästen och
hunden, de tjäna se födan
med munnen.

25. En spar, och Hiss Lar.

26. Där flygares lägelu får
nåd, men den petandes får
inget. (Den flygande lägelu
får något men den petandes
får inget.)

27. Vår katt en ä borta, då
dansen rättma på bar'et.

40.
40

28. Många hummar, harens
jöd.

2680

29. Då ä go ro, ä inte ha
nåma ko. (Det ä go ro,
då man inte har någon
ko).

LUND. UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

30. Den ko har, han ko
meste.

31. En ska inte begära mer
än två marker tälv av en
frälsch.

32. Där getena är bunnna,
där graver hon.

41

33. Lå^v sona bryter, lå gri-
sarua betala. (Det suggan
födärvar, får grisarua betala)

2680

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

34. Där går'et är låvast,
där vella alla klyva på.
(Där gårdesgården är lågst,
där vilja alla kliva över)

35. Ju mera man skryker
en katu, dess högre sätter
han upp pumporna. (=
svansen)

36. Det är inte svårt att skära

breda peuniar ur andras
läder.

78.
LUND'S UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV / 42

37. Den illa hör, han dåligt
hör. (d.v.s. den lönhöjde outa-
lar riktigt vad han tror
sig ha hört.)

2680

38. Den sten, som alla tygla
på, blir snart våt.

39. De rika de kända var-
andra, men de fattiga de
skrämma varandra.

40. Den ene lerpen hackar
inte ut ögmen på den
andre.

41. En vävris lönä fäi an-
lingen kom eller knäpp.

42. En vet, vad en har,
men inte vado en kan få.

43. Det kostar inte mer än
frä äre att vrida huvudet
av en bleking. (Med "bleking"
menas såväl en person bosatt
i Bleking, som en skönning,
högt i Rastaborna).

44. Staten (= skåten) ska föras,
om så skona ska bindas
med bast.

45. Skomakarens läring oh

Små'us häst på dansa bar-
loka.

UNIVERSITÄT
BOKHANDEL

44

46. Det har varit i säck,
innan det kom i påse.

2680

47. Kypen och säcken de
ge mat på skuden.

48. Allting går väl, när
häringen hörar och quoben
stjäl.

49. Samla stölar tala
nå'eu smörja.

50. Små en bäddar, får en
ligga.

51. Det är helt idag, men
söndrigt i morgon.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

2680

52. Det en inte har i huvu-
det, får en ha i fötterna.

53. Gåna katler få rivet
skinn.

54. Hur en vänder sig,
har en röven bakt.

55. När det regnar vålling,
har den fattige ingen sked,
oh när han har sked, reg-
nar det ingen vålling.

7/5.

45

56. En ska ställa munnen
efter matsäcken.

LUND'S UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

2680

57. När den sjuke blir
bra, så blir han värre
än han va!

58. När en får hoppas i
sjön, hoppas de andra efter.

59. När munnen är utåt,
så är mjölet beskt.

60. Flykten och karusöl är
det inte gott att fri sig
från.

61. Håi bruden går ut m
hi'sommarsta, nē han iēte
m han ska va' lessen
(= leden) eller glä. (d.o.s.
vid midsommar kan man iēte
nēta, hurudan skörden kom-
mer att bli.)

62. Pengar di ä vaud-
ringseuā, och Hie tar den,
som bejder dom.

63. Två ptra lä iēte reme
i en påse.

64. Håi en talar m Hie,

42.
47
LUND'S UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

2680

du hast viele Luste.

65. Bra karla' hjälpa sig
själva, nu skilkarla' är i en
vårda i hjälpa.

2680

66. Det gör deksamma va'
kon uijölkar, så kon släc
ut uijölken.

67. M eu şickae eu so
te Rom, şă ai de eu so
likarâl.

68. m eu gr uifon çängen
vâl, m deu Gruppe illa, så

49
49
är det illa alltihop.

69. Gräbbn (= flickan) nu
ujölkumat ska en inte gån-
na på, för då ska man di
ut.

2680

70. Den som är en gång
sedder, han blir tjugo
gångar frodder. (d.v.s. den
som en gång begått en brott
blir sen utslänkt för alla
möjligheter).

71. En ska inte retas med
snepojkar nu hundvalpar,

från småpojkar de får händer
och hundvalpar de får länder.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

72. Var sure' brukar sin
se!

2680

73. Var om en är herre
över sin stackare.

74. Vår stora Prä faller,
så blir det ett dån.

75. Det är inte borta det,
som rinner ~~ut~~ ur väsan
och i munnen.

76. Det är beke (beck)
som bå'a (båda), skil
bå'a (båda).

77. Det är gtu att ha vä-
got att fröda nu en så
aldrig får det.

78. Den som sist kommer
i påsen ska först ut.

79. En ska inte kosta
beret på döda hökar.

80. Ina gryn har pekare
arm.

81. Out gräs fröas inte.

52.

52

82. Skikten är värst.

LUNDS UNIVERSITET
FOLKMINNESARKIV

83. Det är ingen då, utan
en få lärna vår ja!

2680

84. Det är en dålig ko, som
inte dansar med den första
kalven.

85. En skytte och en allchanda-
makare blir en dålig brud.

86. Spela lent och lärning, det
är Satans lärning.

87. De gamle och nya kan de

hårdaste hornen.

53.

55

88. Trämnande mat är all-
tid god.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

89. Det är dåligt järn, som
inte är värt stål i.

2680

90. En bäl placat stå vid
sitt ord om en häring
vid sin gryta.

91. Av sina barn om lösing-
ar får en veta samning-
en.

92. Den som går på tur,
han får bota sin egen

54.
54
Den (d. v. s. den som lyssnar
i smyg på andras samtal,
läser ofta höra sig själva om-
talas.)

93. En lär lov om va' utom
sig om ikring sig för om
lä vä't i sig om vä sig.

2680

94. Den som inte är vörd
med det lilla, han får
inget av det stora.

95. Den inget spar, han
inget har.

96. Det är bättre med en
liten välsignad bit än

med en stort förbannat stycke

137

55

97. När Mars raster sin
lura kör han alla små
barn i gruva, men när
Mars raster sitt skägg
lockar han alla små
barn utom vägg.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

2680

98. Det en gömmer över
vatten, det gömmer en
fin katten.

99. Det är bättre än La
den siste skammen

99. Det är bättre än La
den förste skammen än

Den siste.

56

56

100. Lika fåglar skrekas.
(d. v. s. höra sig ihop.)

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

101. Den hund en hör åt
skogen kan biter i sig
många djur.

2680

102. En ska inte vara ot
åt andra och stult åt
sig själv.

103. Tyar en över bonen,
så tyar en över pumpen.
(d. v. s. den som över-
vunnit en större frä-
sighet klarar sedan lätt

en mindre.)

104. K'o'u slickar inte den
kalvern som hon inte har
lätt.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

105. En ska inte cyta hors
i samma gård.

2680

106. Skräpper (= namn på
ångskyra, Runer & seer och så
= själberöm) det är loka-
gräs (= ogräs).

107. Det är bättre att gå
vågen i kroken än ligga
i sjön och ropa.

108. När det li'er (tiden) mest
kvällen, då blir den lite
snäll'er.

58.

58

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

109. En lat'er man prita sig
heller än han går om-
igen.

2680

110. Alla kämma apau, men
apau kämmar ingen.

111. Blot är Gockare än
vanne.

112. Sälgjint (gälogjint) är
välgjint.

113. Det är bättre nu göra

en nytt hjel än bsta på
en gammalt.

59
59

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

2680

LUND UNIVERSITY
FOLK

60
60

2680

Födelse.

Födelse.

Efterbörden brännes. Blodblandat

vatten tar man eldglöd i, likaså i det vatten, vari man
ska tvätta de vid födelsen nedsmutsade kläderna.

I Gäddegölshult, Härlunda hade
de tvättat en kvinnas kläder i Grytsjön. En gång när
hon var ute vid stranden av Grytsjön, så tog näcken
tag i hennes förklädsband under ropet: "Nu följer du
med mig!" Men förklädsbandet brast, och hon kom undan

med livet, men sedan blev hon vansinnig, och hon lever nu på Växjö hospital.

61.
61

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

2680

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

---62.
62

2680

Barndop.

Barndop.

Modern fick inte skaka barnet
under dopakten, för då kom barnet att slita mer med
kläder än alla andra.

63
63
LUNDS UNIVERSITET
FOLKMINNESARKIV

2680

Självspilling.

Självspilling.

Fredrik Berg i Idekulla hade tagit in gift (arsenik) och dött och blev obducerad. Han blev därefter begravnen i alltysthet som självspilling på Allmundsryds kyrkogård. En kväll hade urmakare Holmström varet nere i Idekulla och på hemvägen blev han i sällskap med Fredrik Berg. "Go' kväll, Fredrik lelle!"

"Go' kväll, jag ska' ner till kyrkogården!" Sen gick

vi bredvid varandra och sa' inte ett ord, förrän
vi kom till kyrkallén, där Fredrik vek av. "Adjö
med dig, Fredrik lelle!" - Och Fredrik hade sina tar-
mar i ett knyte.

64.
64
LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

2680

Öronsprång.

En moder fick inte stå i vapen-
huset under kyrkklockorna, för då fick barnet öronsprång.

Botemedel mot detta var att skra-
pa malm av en kyrkklocka, blanda det i söt mjölk och
ösa i barnets öra.

Om örsprånget uppträdde, när bar-
net var äldre, skulle ^{barnet} ~~han~~ ställa sig under klockorna vid
sammanringning.

Öronsprång.

2680

Likskerva.

Likskerva.

Likskerva eller likly erhöills

om modern såg på lik.

Botemedel häremot var vatten,

som man tvättat lik i eller mull från en gravkulle, som

ströks på barnet.

*Gyds. Paul Födelberg
år 1820*

*Per. Gust. Eriksson
Född 1884*

*Smaland
Hd. Kinnarald
Sn Almundbygd*

2680

Lyten.

Lyten.

De lyten, som äro medfödda, äro
obotliga. De, som uppträda efter födelsen, kunna botas.

2680

Utslag.

Utslag.

Om modern kastade sitt vatten i
en stubbåker, fick barnet utslag i ändan.

LUND'S UNIVERSITETS
BOK- OCH MANUSKRIPTSÄMPLER

69.

69

2680

Stamning.

Stamning.

När man kör en säck mald till
kvarn, skall man ha knuten framåt, för får en havande
komma att se en bakvänd knut, kommer barnet att stamma.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

90.
70

2680

Ormalyte.

Om en havande kvinna slår en orm
eller tar i en käpp, varmed man slagit en orm, får bar-
net ormalyte d.v.s. barnet utför slingrande, ormliknan-
de rörelser.

Detta lyte kan botas genom att
man stoppar en orm i en flaska och lägger den i vaggan
hos barnet under en natt.

Ormalyte.

Födelsemärken.

Födelsemärken.

Om någon på skämt kastar något
på en havande kvinna som t.ex. ett bär, en död råtta
eller ännu värre en grislunga, så får barnet ett lik-
nande födelsemärke.

Här ute i Stensjömåla, fanns det
en gammal käring, som på ena sidan av ansiktet hade en
fläckig svinlunga. Hennes moder skulle vid en slakt
stå och ta emot räntan, och då hade slaktaren på skämt

slagit till henne med lungan. Så hade barnet fått det-
ta märke i ansiktet.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

2680

72

2680

Förlamning.(lyte).

Var en havande kvinna med om att
hjälpa en ko, som höll på att kalva eller en, som kommit
ner i ett kärr, blev barnet förlamat i benen.

Detta kunde botas genom att man
gav barnet lite av fostervattnet vid en kalvning.

Förlamning.

74/74
LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

2680

Degskorv.

Degskorv.

Om en havande kvinna tar ett tag
på kroppen med degiga händer, så får barnet degskorv.

Vår andra flicka, Edit, hade det.

Det var omöjligt att läka såret. Det gick varken med tor-
kande salvor eller annat. Hon kunde inte vaccineras på
den armen utan barnmorskan fick vaccinera henne på hög-
ra armen i stället. Tvättade henne sedan med degvatten
d.v.s. det vatten, som ^{hon} tvättat av händerna och bak-

redskapen i, och på tre dagar var såret läkt och
armen blank och fin.

--- 75.
75
LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

2680

Lyte.

Lyte.

Snattade en havande kvinna även
det allra minsta, så blev barnet en yrkestjuv. Kvinnor-
na hade ofta en rent sjuklig benägenhet efter främman-
de mat t.ex.

För att bota detta, skulle man
stjåla en ny bit och låta ungen få.

Småland
Hd / Rinnsvall
En Måndag
Gydsar 1930

Gydsar 1930

77

Mr. Gustaf Målandin

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

acc no 2680

Helig torsdag.

Helig torsdag.

Helig torsdag kallas första metedan.

Då skulle de alltid ut och meta. Samma dag skulle man
ut och leta efter rävungar och fågelägg. De lät höra
sig den dagen före soluppgången.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

98.
78

2680

Självdöda djur.

Självdöda djur.

Här i orten gräver de aldrig
ner ett självdött djur, för de säger: "Korparna ska
ha sitt!" Gräver de ner ett djur, så dör ett annat
i stället för dem.

2680

Risbål.

Risbål.

Det har legat ett risbål mitt
emellan Hönötorpet och Bläsatorpet på Siggaboda krono-
park i Härlunda socken. Där hade en dräng, som de kalla-
de Sigge Luns kört ihjäl sig.

Silla Petter Johan kom en natt
körande med ett sillalass från Kristianstad och skul-

le hem till Torstensmåla. Natten var ovanligt mörk.
Han kastade inget på bålet, då han körde förbi. Just
som han kom mitt för det, lyste det inne i skogen, så
det blev ljust på vägen. "Det var ett grannt ljus", sa
Johan, "ljus me' så ända hem!" Han var ju lite halv-
full. Ljuset följde honom ända hem. Då han var hem-
kommen och hade spänt ifrån hästen, gick han in i
stugan och tog sopkvasten och kastade den ut över går-
den och sa': "Dar har du för det du har ljust me!" Men
i detsamma hörde han ett brakande neråt skogen, så
det lät som om hela skogen skulle blåst ner. Så gick
han in och lade sig, men på morgonen därpå såg han in-
te en skynt av kvasten.

-- 80. 80
LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

2680

2680

Risbål.

Risbål.

Det var ett risbål i Ramsnäs-
skogen utefter stora vägen mot Ryd. Det var lagt där,
för det var en, som hade kört ihjäl sig där i svängen.

Rishög.

Rishög.

I Bruålien körde en 12-årig poj-
ke ihjäl sig på 1880-talet. Folk började genast efter
vanlig sed plocka ihop ett risbål på platsen, men så fort
det blev några fler grenar, skaffades de bort, antagli-
gen av den dödes anhöriga, som ville ha saken glömd.

82.
83
LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

2680

Senapskula.

Senapskula.

Kanonkulator gjutna vid Huseby
bruk användes här till att mala senap med. Man hade
ett stort träfat och här i rullades kulan. Husfadern
kunde i flera timmar sitta och mala senap genom att
skaka på träfatet, så kulan rullade runt.

Senap odlades här. Sedan fåren

ätit upp löven på lövkärvarna, kastades fårariset
ut på en en stor hög, som tändes på och brändes upp.

Där hackade de upp jorden lite och sådde senap. Det
var någon gång på våren. På hösten skördade de den sedan,
och ^{Var} ~~var~~ det var moget, gnedo de sönder fröbaljorna över
ett lakan.

2680

2680

"Yrtakost"

"Yrtakost"

"Yrtakost" (örtakvast) bestod
av fyra sorters örter: isop, åbrodd, salvia och la-
vendel. Varenda bondkäring skulle ha en sådan kvast
med sig, då hon gick till kyrkan.